

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Nr.
I 2022-05-18 Nr. (33.1E-53)
STAP-386

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, išnagrinėjusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso Nr. XII-2603 248 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1607“ projektą (toliau – nutarimo projektas), teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

Nutarimo projekte siūloma nepritari Lietuvos Respublikos darbo kodekso Nr. XII-2603 248 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-1607 (toliau – DK projektas), kuriame nustatoma, kad „Streikai **gali būti** draudžiami stichinės nelaimės zonose, regionuose, kuriuose nustatyta tvarka paskelbta mobilizacija, karo, nepaprastoji padėtis, iki bus likviduojami stichinės nelaimės padariniai, paskelbta demobilizacija ar atšaukta karo, nepaprastoji padėtis, kai streikai turi ar gali turėti tiesioginę įtaką šioms aplinkybėms“. Siūlome papildomai įvertinti šios pozicijos pagrįstumą, atsižvelgus į šiuos galiojančio teisinio reguliavimo aspektus:

Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 51 straipsnyje nustatyta, kad „darbuotojai, gindami savo ekonominius ir socialinius interesus, turi teisę streikuoti. Šios teisės apribojimus, įgyvendinimo sąlygas ir tvarką nustato įstatymas“.

Konstitucijos 145 straipsnyje įtvirtinta, kad įvedus karo ar nepaprastąją padėtį, laikinai **gali būti** apribojamos teisės ir laisvės, nurodytos Konstitucijos 22, 24, 25, 32, 35 ir 36 straipsniuose, t. y., gali būti ribojamos šios teisės ir laisvės – žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumas (Konstitucijos 22 straipsnis), žmogaus būsto neliečiamumas (Konstitucijos 24 straipsnis), žmogaus teisė turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti, ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas (Konstitucijos 25 straipsnis), laisvė kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje, išvykti iš Lietuvos, grįžti į Lietuvą, apsigyventi joje (Konstitucijos 32 straipsnis), teisė laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas ar asociacijas (Konstitucijos 35 straipsnis) ir teisė rinktis be ginklo į taikius susirinkimus (Konstitucijos 36 straipsnis).

Lietuvos Respublikos nepaprastosios padėties įstatymo 18 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad „*Naudojimosi Konstitucijos 22, 24, 25, 32, 35, 36 straipsniuose nustatytomis teisėmis ir laisvėmis apribojimą bei nepaprastųjų priemonių panaudojimą nustato Seimas arba Respublikos Prezidentas, vadovaudamiesi Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, atsižvelgdami į grėsmės konstitucinei santvarkai, visuomenės rimčiai laipsnį ir pobūdį, kitų aplinkybių ir sąlygų visumą bei galimybes greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti ją bei jos sukeltus padarinius. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimas ir šio Įstatymo 28 straipsnyje nustatytos nepaprastosios priemonės gali būti naudojamos tik tiek, kiek to reikalauja padėties kritiškumas. Naudojimąsi kitomis žmogaus teisėmis ir laisvėmis apriboti draudžiama.*“

Taigi, Konstitucijos 22, 24, 25, 32, 35 ir 36 straipsniuose nurodytos teisės ir laisvės nepaprastosios padėties metu „gali būti“ (bet neprivalo būti) ribojamos Respublikos Prezidento ar Lietuvos Respublikos Seimo sprendimais, kuriais įvedama nepaprastoji padėtis, ir visais atvejais

priimant šiuos sprendimus dėl teisių ir laisvių ribojimo (ne ribojimo) turi būti atsižvelgiama į *grėsmės konstitucinei santvarkai, visuomenės rimčiai laipsnį ir pobūdį, kitų aplinkybių ir sąlygų visumą bei galimybes greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti ją bei jos sukeltus padarinius, be to, teisės ir laisvės gali būti ribojamos tik tiek, kiek to reikalauja padėties kritiškumas*. Tuo tarpu, galiojančio Darbo kodekso 248 straipsnio 2 dalyje šiuo metu yra nustatytas **absoliutus draudimas** streikuoti regionuose (teritorijose), kuriose paskelbta nepaprastoji padėtis. Be to, šis absoliutus draudimas streikuoti taikomas automatiškai, t. y., neįvertinus Nepaprastosios padėties įstatymo 18 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų aplinkybių (*grėsmės konstitucinei santvarkai, visuomenės rimčiai laipsnio ir pobūdžio, kitų aplinkybių ir sąlygų visumos bei galimybių greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti ją bei jos sukeltus padarinius, nepaprastosios padėties kritiškumą*).

Atsižvelgus į tai, akivaizdu, kad galiojančio Darbo kodekso 248 straipsnio 2 dalyje nustatytas absoliutus draudimas streikuoti stichinės nelaimės zonose, regionuose, kuriuose nustatyta tvarka paskelbta mobilizacija, karo, nepaprastoji padėtis, yra neproporcingas ir nepagrįstas, nes taikomas neįvertinus visų susijusių aplinkybių ir tokio ribojimo poreikio. Todėl siūlome nutarimo projektu **pritarti DK projekto tikslui** – keisti Darbo kodekso nuostatas taip, kad draudimas streikuoti paskelbus nepaprastąją, karo padėtį ar esant ekstremaliai situacijai ar šalį užklupus stichinei nelaimei nebūtų absoliutus, t. y., būtų įvertintos objektyvios aplinkybės bei būtų apsispręsta dėl streikų ribojimo konkrečios situacijos atveju.

Kartu pastebėtina, kad DK projekto nuostatos ta apimtimi, kurioje nustatoma, kad streikai gali būti draudžiami regionuose, kuriuose paskelbta karo padėtis, nedera (nekoreliuoja) su Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymo 16 straipsnio 1 dalies nuostata, nustatančia, jog valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, teritorijose, kuriose įvesta karo padėtis, draudžiama streikuoti (įtvirtintas absoliutus draudimas streikuoti).

Be to, keičiamo Darbo kodekso 248 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „stichinė nelaimė“ nėra apibrėžta galiojančiame Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, todėl siūlytina tikslinant DK projektą vietoj šios sąvokos vartoti sąvoką „ekstremalioji situacija“, kuri apibrėžta Civilinės saugos įstatymo 2 straipsnyje.

Vidaus reikalų viceministras

Vitalij Dmitrijev

